RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

LAUSUNTO

1680884

Pvm/Datum/Date 24.10.2023

Dnro/Dnr/DNo 6043/00.00.01.00.02/2023

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Maatalousjaosto
stiina.hyrri@eduskunta.fi

VaV maatalousjaosto keskiviikko 25.10.2023 klo 10:30 / HE 41/2023 vp / Asiantuntijalausunto

Kirjallinen asiantuntijalausunto HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024: Teema: Mom. 30.20.01 Ruokaviraston toimintamenot, ml. tukien maksatus, elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntatyö ja etämyynnin valvonta sekä niiden kehittäminen ja rahoitus

Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta asiantuntijalausuntoon hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024.

HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Ruokaviraston toimintamenomäärärahat 2024

Ruokaviraston toimintamenomäärärahoihin on talousarviossa 2024 esitetty 79,483 milj. euroa, josta tuottavuusrahoitusta noin 2,252 milj. euroa ja 5 milj. euron määräraha viraston toiminnan vahvistamiseen.

Ruokaviraston kehykset 2023–2028

(1 000 euroa)	TA 2023	TAE 2024	Kehys 2025	Kehys 2026	Kehys 2027	Kehys 2028
Määräraha (netto)	78 958	79 483	77 505	75 381	75 281	72 381

Ruokavirasto pitää selvänä sitä, että virastot nykyisessä valtiontalouden haastavassa tilanteessa tehostavat vastuullisesti toimintaansa, priorisoivat tehtäviään ja etsivät säästökohteita osana normaalitoimintaa. Toisaalta mm. teknologian nopea kehitys, digitalisaatio sekä uusien lakisääteisten tietojärjestelmien rakentaminen koko toimialan viranomaisten toimeenpano- ja valvontaketjun (mm. ELYt, AVIt ja kunnat) ja laajan asiakaskunnan käyttöön sekä niiden jatkuva kehittäminen ja ylläpito aiheuttavat Ruokavirastonkin toiminnassa äärimmäisen vaikeita tilanteita toiminnan ja talouden tasapainon ylläpitämiseksi, kun ne tällä hetkellä on suurimmaksi osaksi rahoitettava viraston peruskehyksestä. Tämän lisäksi kehyskaudella on erityisesti huomioitava riittävien osaavien henkilöstöresurssien varaaminen viraston tehtävien asianmukaiseksi

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

hoitamiseksi huomioiden erityisesti myös huomattavan eläköityvien henkilöiden määrän, ja virastolle jatkuvasti EU- ja kansallisen lainsäädännön myötä tulevat uudet tehtävät sekä viraston maksullisen toiminnan vaikutuksen viraston määrärahoihin.

Ruokaviraston lisäykset ja leikkaukset vuosina 2024–2027

(milj. euroa)	2024	2025	2026	2027
Ruokaviraston toiminnan vahvistaminen	+5,0	+4,1	+3,0	+2,9
MMM:n hallinnonalan leikkaukset	0	-0,9	-1,9	-2,8

CAP27 -strategiakausi

EU:n yhteisen CAP27-strategiakauden toimeenpano alkoi vuoden 2023 alusta. Ukrainan tilanteen kärjistyminen Euroopassa on osoittanut, että uusi CAP-suunnitelma on keskeinen osa kotimaisen ruoantuotannon huoltovarmuuden turvaamista. Uuden strategiakauden rahoituksen (ml. elvytyspaketti) kokonaistaso jopa hieman nousi edellisen kauden tasosta, mikä on erittäin merkittävää maamme vakavissa kannattavuusongelmissa toimivan maataloustuotannon turvaamiseksi jatkossakin. Strategiakauden rahoituksella on iso merkitys myös maatalouden ilmastotoimenpiteiden toteutumiselle. Uudella ohjelmakaudella toteutuu erittäin suuria hallinnon prosesseihin ja teknologiaan kohdistuvia uudistuksia, ja uuden ohjelmakauden toimeenpano nojaa vahvasti digitalisaation lisäämiseen ja hyödyntämiseen. Viljelijätukien osalta käyttöön on otettu mm. satelliittikuviin perustuva koko kasvukauden kestävä peltolohkojen monitorointi (viljelijä voi täydentää tukihakemusta syksyyn asti, peltolohkoista voidaan lähettää kännykkäapplikaation avulla digivalokuvia toimenpiteiden todentamiseksi, valokuvien tulkitsemiseksi on kehitettävä tekoäly jne.) ja kaikissa tukihauissa siirrytään 100 % sähköiseen hakuun. Myös maaseudun kehittämistukien, markkinatukien ja tukien maksatukseen käytettävät tietojärjestelmät uudistetaan vastaamaan paremmin uuden strategiakauden hallinnon prosesseja ja tarpeita. Uudistusten toimeenpanon suunnittelu ja toteutus aiheuttaa merkittäviä lisätarpeita henkilöstöresursseihin ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Ruokavirasto katsookin, että CAP-kauden toimeenpanon henkilöstö- sekä tietojärjestelmien kehittämisen ja ylläpidon resurssit Ruokavirastossa ja maksajavirastokumppaneissa (maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueet, ELY-keskukset, AVIt sekä Ahvenanmaan toimijat) on turvattava, jotta Suomen rahoitusosuus voidaan täysimääräisesti kotiuttaa kotimaisen maataloustuotannon jatkuvuuden, maaseudun elinvoimaisuuden ja viime kädessä kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisen huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Haastavan eläintauti- ja kasvinterveystilanteen ja niiden hallinnan kasvavat kustannukset

Suomen eläintautitilanne jatkuu haastavana vakavien eläintautien osalta. Korkeapatogeenista lintuinfluenssaa todettiin vuonna 2023 laajasti sekä luonnonvaraisissa linnuissa että turkiseläimissä. Turkiseläinten lintuinfluenssaepidemian hallinta tulee viemään Ruokavirastossa huomattavia resursseja myös vuoden 2024 puolella. Lisäksi afrikkalaisen sikaruton maahan saapumisen riski on kasvanut, kun tautia todettiin vuonna 2023 myös Ruotsissa ja tautitilanne Baltian maissa, Puolassa ja Saksassa on edelleen vakava. Myös kasvinterveydessä todettiin juuri Suomelle uusi vaarallinen tuhooja, tomaatin ruskokurttuvirus. Näistä syistä on tärkeää varmistaa, että Ruokaviraston määrärahoissa on näiden tautien ja tuhoojien torjuntaan riittävät resurssit. Vuoden 2024 talousarvion täydennyksessä Ruokavirasto esitti 2,095 milj. euron lisämäärärahaa turkiseläinten lintuinfluenssaepidemian hoitoon, jota tarvitaan erityisesti turkistarhojen lintuinfluenssakartoituksen kulujen kattamiseen, laboratorioanalyysikustannuksiin sekä turkiseläinten lopettamisesta aiheutuvien korvaushakemusten käsittelyyn. Lisäksi hallitusohjelmasta nostettiin ja esitettiin vuoden 2024 talousarvioesitykseen 1 milj. euroa eläintautivalmiuden kehittämiseen. Ruokaviraston toimintamenoihin vuodelle 2024 ja kehyskaudelle on huomioitu myös 300 000 euron määräraha kasvintuhoojakartoitusten tekemiseen, kun EU:n kasvinterveyssäädösten toimeenpanon rahoitus muuttui osin kansallisesti rahoitettavaksi.

Lisääntynyt elintarvikeketjun rikollisuus ja etäkaupan valvonta

Elintarvikeketjussa ilmi tulleiden petosten ja rikostapausten määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Osasyynä tähän on se, että Ruokaviraston johdolla on aktiivisesti kehitetty rikostapausten tunnistamista ja selvittämistä koko viranomaisvalvontaketjussa. Ruokavirastolla on keskeinen rooli näiden rikostapausten selvittämisessä ja selvittämisen tukemisessa. Näiden rikostapausten asianmukaisen hoidon takaamiseksi on tärkeää varmistaa Ruokaviraston riittävät resurssit rikollisuuden torjuntaan, nyt kun harmaan talouden hankerahoitus loppuu vuoden 2023 lopussa. Näin varmistetaan kuluttajien suojelu ja estetään epätervettä kilpailua elintarvikealalla.

Tähän liittyy myös lisääntyvän etäkaupan valvonnan kehittäminen, koska etäkauppa on tyypillisesti alue, jolla petoksia ja rikollisuutta on helppo tehdä. Erityisesti elintarvikkeiden verkkokauppa on voimakkaasti kasvanut viime vuosina. Etäkaupan valvonnassa Ruokavirasto pyrkii siirtymään systemaattiseen epäilytapausten etsintään tekoälyn avulla (nettimönkijä) ja tämän uskotaan nostavan esiin tulevien rikkomusten

määrää voimakkaasti. Näiden tapausten jatkoselvittäminen ja hoito vaatii sen jälkeen lisääntyviä resursseja virastossa.

Ruokaviraston vuoden 2024 määrärahakehykseen on huomioitu 375 000 € elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntaan ja 225 000 € etämyynnin valvontaan.

Lopuksi

Ruokavirasto kiittää siitä, että sen rahoitustarpeet on nähty tärkeinä ja niitä on huomioitu valtion toiminnan ja talouden suunnittelussa ja rahoituksessa vuonna 2024 ja kehyskaudella.